

Το φαντασιακό της Αριστεράς και η πρόταση εξόδου από το ευρώ

Σπύρος Λαπατσιώρας και Γιάννης Μηλιός

Ο συναγωνιστής Κ. Λαπαβίτσας (Λ. στη συνέχεια) στο κείμενο που δημοσιεύτηκε στην *Αυγή* στις 11 και 13/7 υπερασπίζεται μεταξύ άλλων τη θέση της εξόδου από το ευρώ.

Πώς μπαίνει το επιχείρημα της εξόδου από το ευρώ

Η έξοδος από το ευρώ και η αναγκαστική υποτίμηση της νέας δραχμής παίζει δύο ρόλους στη ρητορική του Λ.: α) Είναι μέσο, για να μπορεί η χώρα να επιδιώξει αποτελεσματική παραγραφή χρέους, β) είναι αυτοσκοπός εφόσον επιτρέπει «την παραγωγική αναδιάρθρωση της οικονομίας, έξω από το ασφυκτικό πλαίσιο της ΟΝΕ» και «θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της εγχώριας παραγωγής, θα τονώσει τις εξαγωγές και άρα θα προστατεύσει την απασχόληση».

Σε αυτό το κείμενο θα εξετάσουμε ορισμένα από τα οικονομικά αποτελέσματα της εξόδου από το ευρώ, με την εισαγωγή της «νέας δραχμής» και την υποτίμησή της.

Βελτίωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών;

Το νέο νόμισμα θα υποτιμηθεί άμεσα κατά ένα μεγάλο ποσοστό, μεταξύ 40-60%. Η υποτίμηση έχει διάφορα δυνητικά αποτελέσματα. Κατ' αρχή αυξάνει τις τιμές των εισαγόμενων εμπορευμάτων και μειώνει τις τιμές των εξαγόμενων εμπορευμάτων.

Όμως, δεν είναι βέβαιο ότι θα αυξήσει την *αξία* των εξαγωγών σε σχέση με τις εισαγωγές, δηλαδή ότι θα μειώσει το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου. Το τελικό αποτέλεσμα εξαρτάται από το πόσο ευαίσθητες είναι στις μεταβολές των τιμών οι *ποσότητες εισαγωγών και εξαγωγών* και απαιτείται περαιτέρω έρευνα.

Ωστόσο οι σημαντικότερες συνέπειες δεν αφορούν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Ποσοστό κέρδους και «ανταγωνιστικότητα»

Στην Αριστερά έχει κυριαρχήσει η αντίληψη ότι τα ελλείμματα στο εμπορικό ισοζύγιο σημαίνουν μειωμένη ανταγωνιστικότητα. Δηλαδή οι ΗΠΑ είναι μη ανταγωνιστικές ενώ η Κίνα ανταγωνιστική! Είναι όμως έτσι; Θα ήταν, αν δεν υπήρχε η χρηματοπιστωτική σφαίρα και το ισοζύγιο (αυτόνομων) κεφαλαιακών ροών, αν ακόμα δεν έπαιζε κανένα ρόλο το ύψος του ποσοστού κέρδους. Με άλλα λόγια η αντίληψη αυτή θα ήταν ορθή μόνο στο πλαίσιο μιας αστικής προβληματικής. Ας δούμε κάποια στοιχεία:

Στο διάστημα 1996-2008 η Ελλάδα σημείωσε υψηλή *πραγματική* αύξηση του ΑΕΠ κατά 61,0%, η Ισπανία κατά 56,0% και η Ιρλανδία κατά 124,1% σε αντίθεση με τις περισσότερο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Γερμανία ήταν 19,5%, την Ιταλία 17,8% και για τη Γαλλία 30,8%. Οι χώρες που σημείωσαν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης *κατά βάση* κατέληξαν με σημαντικά ελλείμματα στις τρέχουσες συναλλαγές. Κατά την ίδια ακριβώς περίοδο η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας βασίστηκε περισσότερο στη σημαντική πραγματική

αύξηση του παγίου κεφαλαίου (102,8%) και στη βελτίωση της παραγωγικότητας της εργασίας και λιγότερο στην κρατική κατανάλωση.

Η έκθεση στο διεθνή ανταγωνισμό που υπηρετήθηκε με την εισαγωγή στο ενιαίο νόμισμα επέβαλε σημαντικές αναδιαρθρώσεις προς όφελος του κεφαλαίου και επέτρεψε στις χώρες της «ευρωπαϊκής περιφέρειας» να μειώσουν την ψαλίδα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ που τις χώριζε από πιο προηγμένες χώρες του ευρωπαϊκού «κέντρου» (το μέγεθος αυτό σε καμία περίπτωση δεν μεταφράζεται σε κοινωνική ευημερία), ενώ σημείωσαν υψηλότερα μέσα ποσοστά κέρδους, τα οποία και συνοδεύτηκαν από αντίστοιχα υψηλότερους ρυθμούς κεφαλαιακής συσσώρευσης.

Τα υψηλότερα ποσοστά κέρδους στην «περιφέρεια» «συμπαρέσυραν» προς τα πάνω και το σύνολο των χρηματοπιστωτικών αποδόσεων με αποτέλεσμα οι διεθνείς επενδυτές να είναι ολοένα και πιο «πρόθυμοι» να χρηματοδοτήσουν τους υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης εκεί. Συνεπώς, οι χώρες της «περιφέρειας» κατέγραψαν ισχυρά πλεονάσματα στο ισοζύγιο των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Οι επενδυτικές «ευκαιρίες» διαφόρων μορφών στις χώρες αυτές τις έκανε ελκυστικές για τα κεφάλαια του «κέντρου» με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί ένας διάυλος μεταφοράς πόρων υπό τη μορφή ιδιωτικών χρηματοπιστωτικών επενδύσεων σε αυτές. Σαν αποτέλεσμα, για την Ελλάδα και τις άλλες χώρες της «ευρωπαϊκής περιφέρειας» δημιουργήθηκε πριν την κρίση η δυνατότητα να εισάγουν περισσότερα από όσα εξήγαγαν.

Υποτίμηση της εργασίας

Η έξοδος από το ευρώ και η αναγκαστική υποτίμηση έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των μισθωτών και των συνταξιούχων. Δηλαδή μία αναδιανομή, με όρους απόλυτης υπεραξίας, προς όφελος του κεφαλαίου.

Δεν θα μιλάμε πλέον για «γενιά των 700 ευρώ» αλλά για «γενιά των 350 ευρώ»!

Μια τέτοια θέση, όταν εκφέρεται από την Αριστερά, αποτελεί μία πρόταση ταξικής συμμαχίας με τις πιο καθυστερημένες μερίδες του κεφαλαίου που στηρίζονται στην εξαγωγή απόλυτης υπεραξίας. Καλούνται δηλαδή οι εργαζόμενοι να αποδεχτούν αποτελέσματα χειρότερα του μνημονίου, με το επιχείρημα ότι, «πιθανότατα», θα υπάρξει μεγέθυνση της *καπιταλιστικής* οικονομίας (από την οποία κατόπιν και αυτοί θα ωφεληθούν).

Αποτελεί παράδοξο για την Αριστερά να διεκδικεί ως διέξοδο από την κρίση την πτώση των μισθών στη διεθνή αγοραστική τους δύναμη, με αντάλλαγμα μία μελλοντική «ανάπτυξη» που θα εξαρτηθεί από την αλλαγή της σύνθεσης του συνολικού κοινωνικού κεφαλαίου. Αξίζει μάλιστα να επισημάνουμε ότι μέχρι πρόσφατα, πολλοί από τους θιασώτες του «Νέου ΕΑΜ» και υποστηρικτές της πρότασης εξόδου από το ευρώ υποστήριζαν την αύξηση των ελληνικών μισθών στο μέσο επίπεδο της Ευρωζώνης: «κατώτατος μισθός 1300 ευρώ» κλπ.

Πρόκειται για μία στρατηγική που υποτάσσει τους εργαζόμενους στο σύνθημα «πάνω από όλα η Ελλάδα», ως όρο για τη μελλοντική κάλυψη των αναγκών τους.

Χρηματοπιστωτικός πανικός και υποτίμηση των παγίων

Μία έξοδος από το ευρώ σημαίνει αναγκαία στάση πληρωμών προς τους πάντες. Η ίδια η έξοδος από το ευρώ δεν είναι ένα «απλό τεχνικό ζήτημα».

Πολύ πριν υπάρξει η αναγγελία υποτίμησης, όταν θα αρχίσουν οι κάτοχοι πλούτου να διαμορφώνουν την αντίληψη ότι σχεδιάζεται έξοδος από το ευρώ, θα εμφανιστεί μαζική φυγή κεφαλαίων.

α) Τα νοικοκυριά των εργαζομένων θα αποσύρουν τις καταθέσεις τους και θα διατηρούν ευρώ σε ρευστή μορφή. Με την υπόθεση ότι κατά μέσο όρο το κάθε νοικοκυριό θα αποσύρει μόνο 500-1000 ευρώ, θα έχουμε απόσυρση 17,5-35 δις ευρώ (από σύνολο καταθέσεων 225 δις ευρώ). Ουσιαστικά θα διαμορφωθεί μια οικονομία δύο νομισμάτων με μαύρη αγορά και μεσάζοντες, που θα δώσει στην υποτίμηση ορμή κερδοσκοπικού πυρετού.

β) Οι καπιταλιστές θα αποσύρουν τα κεφάλαιά τους στο εξωτερικό, αναμένοντας την υποτίμηση. Τότε θα μπορούν να αγοράσουν τις πάγιες εγκαταστάσεις της οικονομίας μισοτιμής: Συγκεντροποίηση του κεφαλαίου, ενίσχυση της οικονομικής ισχύος του απέναντι στην εργασία.

Σαν αποτέλεσμα, πρακτικά θα κλείσουν οι τράπεζες και θα αντιμετωπίσουν πτώχευση οι επιχειρήσεις που εξαρτώνται από την αναχρηματοδότηση του χρέους τους. Οι τράπεζες θα εξαγοραστούν από το κράτος (με ποιους πόρους;) και θα υπάρξει νέο πρόγραμμα μεταβίβασης κεφαλαίων, εφόσον μάλιστα θα αντιμετωπίζουν διπλάσιο εξωτερικό χρέος, το ίδιο και οι επιχειρήσεις που έχουν εξωτερικό δανεισμό.

Τελικά, η αλματώδης αύξηση της ανεργίας, η αδυναμία των ασφαλιστικών ταμείων να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους, η μείωση των μισθών αναλογικά με το ύψος της υποτίμησης, η κατάρρευση των κοινωνικών δαπανών θα είναι τα αποτελέσματα που θα αντιμετωπίσει η εργασία.

Μία ιστορική μετατόπιση του συσχετισμού δυνάμεων προς όφελος του κεφαλαίου, ακόμη χειρότερη από αυτή που επιβάλλεται από τη κυβέρνηση Παπανδρέου και τους διεθνείς συμμάχους της μέσω του Μνημονίου.

Ποια «άλλη κυβέρνηση»;

Για να απαντήσουν στην κριτική, οι υποστηρικτές της υποτίμησης προσφεύγουν σε μία φανταστική λύση: Υποτίμηση αλλά με «άλλη κυβέρνηση», η οποία θα έχει τη δύναμη να πάρει μέτρα που θα απαλύνουν τις επιπτώσεις της υποτίμησης. Έτσι βγαίνουν μέτρα όπως η υπεράσπιση της συναλλαγματικής ισοτιμίας (με τι συναλλαγματικά διαθέσιμα απέναντι σε μία «κερδοσκοπική» επίθεση;), αναδιανομή του εισοδήματος για να αντιμετωπιστούν οι πληθωριστικές πιέσεις (μετά την κατάρρευση της διεθνούς αγοραστικής δύναμης των μισθών!), κατάλληλοι έλεγχοι τιμών, δηλαδή όλα τα εργαλεία που έχουν τα αστικά κράτη.

Το ζήτημα είναι ότι αν συζητάμε για μία επαναστατική ρήξη με τον καπιταλισμό, τότε τα επίδικα είναι κυρίως άλλα (τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτειακό και πολιτικό επίπεδο) και όχι μια πρόταση για υποτίμηση του νομίσματος.

Ας προσγειωθούμε: Οι προτάσεις που μπορούν άμεσα να συσπειρώσουν τις δυνάμεις της εργασίας σήμερα περνάνε από την αναδιανομή, πρωτογενή και δευτερογενή, από την οργάνωση της κοινωνικής αλληλεγγύης, από την οργάνωση του συλλογικού-κοινωνικού ελέγχου. Η παραγραφή του χρέους πρέπει να αντιμετωπιστεί ως περίπτωση της αναδιανομής, που θα προέλθει από ένα απλό σύνθημα: Να πληρώσουν οι πλούσιοι, δεν πληρώνουμε εμείς!